

NAPREJ

Glasiló Socialistične stranke Jugoslavije.

Delavstvu vsega sveta!

Amsterdamska strokovna internacionala je izdala prvomajniški proglas, s katerim se obrača do svetovnega proletariata z nastopnimi besedami.

Evropski mir je znova v nevarnosti. Vojne še ni, toda nas lahko vsak hip dohiti če ne pričnejo mednarodno združeni proletarci delovati proti tej nevarnosti.

Povsod je reakcija na delu in skuša utrditi svojo moč. Povsod vidimo socialno nazadovanje. In isto tendenco opazujemo na političnem in gospodarskem polju.

Diktatura in fašizem vseh vrst sta znak našega časa. Oboje je usmerjeno na to, da nam pokoplje svobodo.

Ce se sprijaznimo s tem položajem, bomo krivi popolne zaslužnosti v prihodnosti.

Pomenilo bi, da bodo odslej nasilje in krivica, socialna nepravilnost in izkoriščanje edine oblasti nad narodi.

Pomenilo bi, pripoznati brutalno moč in odreči se redu v svobodi in človeka dostojnem delu, redu, katerega upostaviti je naloga delavskih organizacij vsega sveta.

Ce stremi vesoljna plutokracija za povratkom k dolgemu delavnemu času in nizkim mezdám, če zahteva potlačene strokovne svobode in povratek tiste dobe, v kateri se je podjetništvo čutilo po božji milosti, če vse to zahteva, da ojači svojo politično in gospodarsko oblast potem narekuje dolžnost in korist delavstva da te sramotne namere preprečimo in jim odgovorimo z bojem za nove svoboščine in boljše življenje.

MILENIN:

Tone Seliškar: Trbovlje.

(Dalje.)

V drugi pesmi opisuje pesnik dete, ubogo bitje, ki ga je porodila siromašna mati. Pogledal je skozi okno, kjer mati ziblje dete in zdelo se mu je, da vidi mrtvašnico in rakev z živim mrličkom. Materina prsa so izsušena, nimajo mleka, da nasitijo lastnega otroka, kajti mož iz obupa pije in jo pretepa, bogatini pa nimajo toliko srca, da bi ji vrgli košček kruha s preobložene mize. Tu in nikjer ne vidim pesnika, da bi iskal življenja in umetnosti v oblakih ali v peklu. Kakršno je v resnici, tako nam ga slika in v tem oziru se bistveno razlikuje od mnogih naših leposlovcev, ki iz gnile repe kaj radi ustvarijo nebeško jabolko. Koliko je dandanes mater z izsušenimi prsi in koliko nedolžnih otrok, ki poznajo samo solze, ker so rojeni v trpljenju in pijejo bolno mleko. In ni res, da v tem trpljenju ni življenja, ni duše, ni umetnosti, ni sile, ni svetle,

Osvobojenje delavstva zahteva najprvo, da obdržimo že pridobljene pravice, ki morajo služiti k izvojevanju novih. Nasproti mednarodni združitvi dobičkarjev in izkoriščevalcev, se mora udeležiti mednarodna solidarnost organiziranega proletariata.

Čim predržneje se vede reakcija, čim pogumnejši postajajo napadi proti načelom svobode in dostojanstva dela, tem silneje se morajo postaviti mase v obrambo.

»Osvobojenje delavnega razreda more biti le delo delavstva samega!« To znači, da morejo delavci le iz lastne moči in z lastnimi sredstvi in le s temi odvračili sramotni jarem modernega meznega suženjstva in pripraviti z novimi moralnimi in materialnimi uspehi svoje končno osvobojenje.

Prvi majnik letošnjega leta mora na odločen način oznaniti svetu prebujeno zavest med internacionalno organiziranim delavskim razredom.

Skrbi sedanosti in nevarnosti novih krvavih sporov morajo, daleč od tega, da bi nas poparile baš nasprotno utrditi našo vero in nam vzbuditi novo navdušenje in odločnost, da za vselej premagamo sile temote in tlačjenja.

Vedno bolj grozeče so nevarnosti, zato pa mora biti tudi naše delovanje vedno silnejše.

Nacionalizem, imperializem, militarizem hočejo novo krvavo kopel, od katere si obljubljajo novo zadušitev ljudske svobode.

Delavci pa hočejo mir, ki bi naj delo oprostil vseh spon, zagotovil narodom

srečne bodočnosti. Je samo najti jo je treba, odkopati je treba zaklad, ki ga krlejo siromašne cunje, pogledati je treba v dušo, ki se skriva pod žuljavo kožo, in prikaže se plemenitost in bogastvo notranjega življenja, v katerem naši kratkovidni umetniki niti ne sanjajo.

Dalje nas vodi pesnik v mračno in žalostno kraljestvo današnjih bednih otrok, ki ne poznajo pomladi življenja, ki jim je težka borba starišev za vsakdanji kruh zastupila nedolžne duše, ki so podobni živim sencam, strašnemu klicu, moralnemu udarcu v obraz kapitalistične družbe. Kaj hoče vzgojiti ta družba iz mladih, prezgodaj zastrupljenih bitij? Čemu jim ne dovoli uživati tega, kar je po naravnih zakonih njihova last? Čemu jim trga iz ust kruh in s teles oblačila in kriči pri tem o napredku, kulturi, civilizaciji, obeša na veliki zvon svojo pohabljenost in hinavsko plemenitost, kadar vrže tem revežem oglodano kost? Kam drvi v svoji brezsrčnosti in na čem zida bodočnost? Mar na tej izsušeni, ozlovoljeni,

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 15 Din, za inozemstvo 25 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

neodvisnost in pripraviti boljšo bodočnost.

Naj bi letošnji Prvi maj v presilni moči naznanil to voljo, ki se more opirati na pamet in pravico! In naj bi proletariat vseh dežel na ta tradicionalni dan delavskih zahtev svetu pokazal nepremagljivo moč mednarodne solidarnosti dela!

DR. K. OZVALD:

Kulturni pomen dela.

(Predavanje na ljubljanski delavski visoki šoli.)

Vi ste delavci, jaz sem delavec. Vi se trudite v prvi vrsti z rokami, a jaz delam v prvi vrsti z glavo. Toda kakor vi ne izvršujete svojega poklica samo z rokami, ampak obenem tudi z razumom, tako tudi jaz svojega dela ne opravljam izključno le z glavo, ampak obenem tudi z roko. Vsako, najsibo katerokoli pravo, pošteno delo, zahteva enega in drugega: Telesnih in duševnih naporov. Vi bi pri svojem težkem in velikokrat nevarnem delu (pri strojih, globoko pod zemljo v rovih) ne ostali niti en dan živi, če bi vaših rok ne vodil — razum (intelekt). In z druge strani tudi jaz »intelektualni« delavec lahko pokažem žulje na svoji desni roki, katerih pa nimam, kakor bi utegnil kdo objestno reči, od žlice, temveč od — svinčnika, oziroma peresa, ki ga moram veliko sukati pri izvrševanju svojega poklica. — Za umevanje sledečega se mi ta uvod zdi potreben!

Iz današnjih težkih časov da vodi samo en izhod — treba da bo več delati, to se pravi, proizvajati več takih dobrin, ki nastajajo predvsem s pomočjo ročnega dela. Tako mnenje slišimo kot edino

lačni, raztrgani v sovraštvu in lažnjivi kulturi odgojeni mladini? Ne! Na ognjeniku, ki jo bo pokopal pod seboj, če se še pravočasno ne spametuje.

Od matere in otrok se obrača pesnik k težakom. Pesem »Plačilni dan« je po svoji vsebini in mislih, ki jih je vklenil Seliškar v kratke vrstice, tako obsežna in globoka, da bi napolnila celo knjigo. Da, priznati moramo, da je gniloba višjih slojev naša pot tudi med preprosto ljudstvo. Mogočni car alkohol, ki je najbolj zanesljivo orožje proti probujajočemu se proletariatu vlada danes prav tako nemoteno, kakor je vladal pred vojno. Njegovo kraljestvo se razprostira od severa do juga in od vzhoda do zapada sužnjem, ki se valjajo kakor živali pred njegovimi nogami, je dan za dnem več in najbolj žalostno je, da hite pod njegov črni prapor ljudje, ki bi morali danes žrtvovati vse svoje duševne in telesne moči, da čim prej prerode in preurede sedanje neznozne razmere. Če bi imel človek v rokah nadnaravno silo, da bi z enim udar-

rešilni recept za sedanje človeštvo iz ust resnih ljudi in tudi beremo iz spisov resnih ljudi. To bi se torej reklo: Danes se premalo dela — z rokami.

A pred vojno, tako slišimo in bomo, se je preveč ali vsaj deloma preveč delalo. Nekateri države so proizvajale toliko blaga, da so svojim industrijskim izdelkom morale iskati drugod odjemalcev. In to da je pri sosedih, ki so tudi proizvajali blaga nad domačo potrebo, rodilo trgovsko ljubosumnost ter slednjič privedlo do — svetovne vojne.

In iz tega bi potemtakem sledilo, da vsaj za občno korist ni prav, če premalo delamo, in tudi ne, če se preveč dela. A da je treba delati, to pač danes večina ljudi smatra za svojo »preklete« usodo, ki se ji, če hočeš ali ne, moraš ukloniti. Večina ljudi, pravim! A semkaj ne spadajo verižniki in podobni elementi.

Ali je to glede ročnega dela vedno bilo tako in ali je še danes povsod tako? To je vprašanje, ki nekako samo od sebe stopi pred mislečega človeka. No, v sv. pismu beremo, da sta Adam in Eva šele takrat, ko sta zapravila raj, od Boga za kazneni prejel določilo, v potu obraza (ob trdem delu) jesti svoj kruh. Tamkaj je tudi govor o »obljubljeni deželi«, kjer se cedita med in mleko — brez dela.

In lepe pravljice vedo poročati o deveti deželi, kjer za življenje ni treba niti z mezinem ganiti, ampak kjer sadje človeku visi doli do ust, oziroma mu pečen golobi letajo v usta, itd. A nekateri narodi imajo pripovedke, da je izpočetka in na svetu bila »zlata doba« — brez dela in z bogatim jelom, a pozneje je sledila manj zlozna »srebrna« doba, ko je življenje že zahtevalo večji kvantum dela od človeka. Slednjič pa je prišla »železna« (industrijska) doba z geslom: Kdor ne dela, naj tudi ne je!

(Dalje prih.)

Politične vesti.

+ **Politični položaj visi.** Pašić ni odložil mandata za sestavo vlade. V radikalnih krogih prevladuje odpor proti koaliciji z demokrati. Demokrati delajo intervencije pri kroni, ker bi zaradi slabih

cem uničil na svetu vse opojne pijače, bi bila zmaga resnice in pravice že danes na pragu. Ni čudno, da kapitalisti vseh držav s tako vneto podpirajo prodajo vina in žganja, da se izvzemši neznatne ukrepe proti temu strupu v Ameriki in v Turčiji, do danes še ni zganila nobena vlada, da bi prepovedala pogubonosno uživanje alkohola. Ta dvorezni nož, ki z ene strani širi med proletariatom nezavednost, domače prepire, zločine in bolezni, z druge pa mu jemlje težko zaslužene krajcarje in polni žepe njegovim gospodarjem, je največji sovražnik siromašnih slojev. Edna izjema v tem pogledu je Rusija. Komunisti so izvršili ogromno delo, ki ga bo prav ocenila šele bodočnost. Rusija pred revolucijo je bila država žganja brez šol. Država je prodajala ta strup v monopolu imela je po vseh mestih in trgih bogate zaloge špirta in nezavedno ljudstvo je drago plačevalo ta bič, ki so ga vihteli nad njim bankirji. Šele komunisti so storili temu zločinu nad narodom konec. Razbili in požgali so skladišča in pod smrtno kaznijo prepovedali uživanje opojnih pijač. Kruto, toda za ruske razmere neizogibno.

(Dalje prih.)

finančnih sredstev prav radi v vlado prišli. Ni izključeno, da revidirajo svoje pogoje popolnoma. Federalisti snubijo Pašićevce s samoradikalno vlado.

+ **Naša vlada meni zapreti meje** proti Madžarski, ker nočejo v Budimpešti izpustiti člana naše razmejivne komisije. Severja. Kapitalistični sistem in — kapitalistični način obrambe.

+ **V Beogradu so začeli z akcijo proti komunistom.** Aretirali so njihovega voditelja Kalevića, češ, da je v nekem govoru dejal, da ne preostane komunistom drugega, nego da pograbi orožje in vsakogar ubijejo, če ne dobe v najkrajšem času zadoščena od krvavega režima. To je seveda zadnje sredstvo onih, ki ne znajo s pametjo delati za osvobodjenje proletariata in jim zato ne preostane drugega nego — umreti. Pa je vprašanje, koliko je okrog tega govora zlaganega od tistih ljudi, ki imajo interes na tem, da ne pridemo do reda in ki počenjaajo najnesramnejša nasilstva. Oblasti so aretirale še druge komuniste.

Dnevne vesti.

Seja pokrajinskega odbora SSJ in KDZ se bo vršila v nedeljo 6. maja v Celju. Začetek točno ob 8. zjutraj.

Orjuni nekaj čisto resnega. V »Jutru« se pritožuje neki orjunaš zavoljo nasilja, ki ga izvršujejo ljubljanski klerikalci in »komunisti« nad orjunaštvom. Navaja par konkretnih slučajev, ki so netočni, kar se da. Predvsem naj si dotični gospod dobro zapiše v spomin, da nasilja niso začeli prvi izzivjati krogi, ki so proti jugoslovanskemu nacionalističnemu gibanju, temveč da so se ti krogi le postavili v obrambo proti izzivanjem tega gibanja. Čisto jasno, da se ne bo pustil nihče nemoteno obkladati s palicami in streli iz revolverjev, tudi če je v krvi tistega »nihčaja« toliko vode pomešane, kakor je v krvi slovenskega ljudstva. Drugič naj si gospod zapomni, da imajo pri celi protiakciji komunisti prav toliko zaslug, kolikor ljudje vseh drugih političnih naziranj. Baš v Šiški in splošno v unijonski pivovarni igrajo komunisti drugovrstno ulogo. Zato je precejšnja nesramnost pozivljati pod firmo »komunizma« oblasti nad delavstvo, ki je samo razrednega prepričanja. Kar se tiče konkretnih slučajev: Simu tistega šišenskega učitelja, ki je pri sobotnih dogodkih odnesel svoj del, ni nihče ukradel denarnice. Če je nima, naj to pripiše svojemu rožnatemu stanju, ki je lahko naraven vzrok, da jo je izgubil; če je odnesel par bunk, naj to tudi sebi pripiše, ker se je hotel pretepati, ko so mu šišenske delavske obrambne čete odvzele po določenem programu revolver. Zakaj je nosil revolver s seboj, če ni imel postranskih namenov? Gospodje se boste dobro spominjali, da ste za ta večer razglasili pohod v velikem stilu in boste tudi svojim nasprotnikom priznali pravico zavarovati se proti taki stilistiki po svoje, na kulturnejši način. Delavske čete so bile neoborožene, torej je jasno, da niso imele namena napadati in se braniti na krvav način. Vseh dogodkov bi ne bilo, če bi z vaše strani ne začeli groziti z dejanji, ki spadajo v urejenih državah v kompetenco državnega pravdnika. Tudi če so pivovarniški delavci napodili iz tovarne enega vaših somišljenikov, se je zgodilo to samo zategadelj, ker sta bila pred tem ponoči dva mirna, neoborožena delavca napadena v tivolskem drevoredu od vaših članov, ki je eden med njimi enemu

izmed obeh delavcev brez vsakega povoda prestrelil roko! Čemu se torej sedaj kujate? Streljati vendar ni nedolžnejše nego napoditi in se s tem zavarovati pred neposrednimi nevarnostmi. Tako je z vsemi ostalimi »konkretnimi« slučajji. Povsod vam lahko dokažemo, da ste jih izzvali vi! Žal, da padejo pri tem nedolžne žrtve, ampak v silobranu to ne šteje. Bodite torej pametni in ne izzivajte več. Če hočete res kaj vreden jugoslovanski narod, dvignite ga z izobraževanjem iz blata, ne pa da ga še bolj tiščite vanj s tem, da vzbujete v njem prostaške instinkte. Tako delajte vi na svoji strani, mi pa kot razredno delavstvo na svoji, pa bomo lahko navzlic vsem načelnim razlikam korakali sporedno. In zmagali boste vi, kakor mi. A ni to najboljša? Zakaj se n. pr. v Trbovljah, kjer bi vas delavstvo v svoji ogromni moči lahko čisto preprosto zmlelo, če bi bil to njegov namen, zakaj se pa tam ni skrivil do danes vašim pristašem niti en las, zakaj vam niso pobrali niti enega znaka, čeprav jih nosite očitno? In v Trbovljah so komunisti, ki se tako zadirate nanje! Premišlujte to reč. Če pa nočete, pripišite posledice samim sebi. Samo toliko pomnite: V Sloveniji ima razredni proletariat nad vami ogromno premoč. Če bi ga mi tako hujskali, kakor vi hujskate, bi zadostoval en dan za obračunavanje. Pa mi tega nočemo, ker smo gibanje, ki se bori kolikor mu dopuščajo, s kulturnimi sredstvi. Ne domišljajte si, da bo kaj uspeha, če pobijete enega človeka ali sto ljudi. Kjer eden pade, jih vstane pri nas deset. Iz orožja tudi ni vse vaše. Ergo: odločite se za boj na duha, ali za boj na nož. Delavstvo čaka, kako se boste odločili. Če hočete s klerikalizmom voditi poseben račun, pa se z njim pomenite. Mi vam pustimo roke proste.

Na »Jutrovo« in »Narodovo« hujskanje so se orjunaši zopet okorajžili in šli na Bellevue razbiti neki že od prevrata zakrit napis na spominski plošči, potem so pa na poti skozi Šiško napadli 3 mirne pasante in jih pretepli, četrtega pa obstrelili v desno nogo od zadaj. — Javna varnost se lahko zahvali »naprednemu« časopisju, ki tako velekulturno zagovarja že ne samo nasilje pesti in palice, ampak tudi streljanja. Delavstvo opozarjamo, naj obdrži hladno kri, naj sicer razorožuje, toda naj se ne da zapejati k podobnim dejanjem, ker vlada in kapitalisti čakajo samo na to — —

»To vest smo prejeli, ko je bil gorenji članek že napisan.)

Naznanjena zdravstvena ljudska predavanja s spremljevanjem kinematografskih slik se prične v tekočem tednu. In sicer na Ježici v soboto 28. t. m. ob pol 8. zvečer in v Dev. Mariji v Polju v nedeljo 29. t. m. popoldne. Predava zdravstveni nadzornik g. dr. Ivo Pirc.

Delavci! kupujte čevlje samo z znamko »Peko« domačih tovarov **Peter Kozina & Ko., Tržič**, ki so najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo. **Ljubljana. Breg 20.**

Ljubljana.

V proslavo 1. maja se bo vršila v ponedeljek 30. t. m. ob 8. zvečer v dramskem gledališču slavnostna **delavska predstava »Za pravdo in srce«**, žalolgra v 5. dejanjih. Vstopnice po znižanih cenah je dobiti v predprodaji v tajništvu »Svobode«, Židovska ulica 1. I. nadstropje. V tajništvu Strokovne komisije Ljubljana. Šelenburgova ulica 6, II. nadstropje in v

»Delavskem domu«, Turjaški trg 2, II. nadstropje.

Društvo državnih uslužbencev za Slovenijo v Ljubljani. Članarina se plačuje vsakega 1. v mesecu od 7. zvečer dalje v gostilni pri tovarišu Plevniku, na Bregu števil. 2. — Odbor.

Zdravstveno poročilo izkazuje za pretekli teden 24 novorojencev (3 mrtvi, 13 ž.), naknadna prijava 8 (3 ž., 1 mrtvorojeni), 30 mrtvih oseb (16 m.), med temi so umrle 4 za jetiko, 2 za rakom, 1 za davico. Naznanjena sta bila dva nova slučaja davice, 1 škrlatice, 1 trebušnega tigarja, 1 otroške vročice.

Maribor.

Pomožna akcija za stanovanjske reže. Po iniciativi Mar-Stana se je pričela v velikem obsegu rešilna akcija v pomoč takim stanovanjskim revežem, ki so takorekoč na cesti, ter onim, ki so postali na svojem zdravju žrtve stanovanjske bede. Za te reveže naj se v smislu te akcije še letos iz prostovoljnih darov bodisi v stavbenem materialu ali v gotovini zgradi večje poslopje z malimi sobami in kuhinjo. Sestavil se je že pripravljali odbor, ki ima danes, v petek prvo sejo. V Mariboru se volja do dela torej dobro kaže in bo gotovo imela uspeh. Če je treba pa kaj pripomniti, naj pripomnimo to: Započetniki vsake take akcije naj pazijo, da jim ne postavljajo že od vsega početka neprijetne cokolje na pot, kakor v tem slučaju, ko se je akcija započela pod vele-patriotično firmo še nerojenemu kraljevemu novorojencu v čast. Take stvari naj bi se vendar opustile, ker nima ne vele-patriotizem ne ljudstvo nič od njih. Kar je dobrega, uspeva brez vsakih firm.

Vsem naročnikom in članom. S 1. majem se poviša naročnina za dnevnik »Naprej« od 15 na 20 Din, tednik »Ljudski glas« pa od 3.50 na 4 Din. Za člane politične organizacije, ki plačujejo obenem prispevke in naročnino pri krajevni organizaciji, bo veljal dnevnik 17 Din, tednik pa 3 Din. Prosimo vse odbore krajevnih organizacij naj to pravočasno sporočijo svojim članom, da jim bo obračunavanje olajšano.

Iz stranke.

Skupna seja šišenske in ljubljanske krajevnih političnih organizacij se bo vršila v soboto 28. t. m. ob 8. uri (20.) v upravi »Napreja«. Dnevni red važen. — Predsednik.

Hrastnik. Občni zbor SSJ, podružnica v Hrastniku se bo vršil dne 29. aprila ob 3. popoldne v društvenih prostorih z običajnim dnevnim redom. Dolžnost vsakega člana je, da se zbora udeleži!

Iz strok. gibanja.

Seja okrožne strokovne komisije v Celju se bo vršila v petek 27. aprila ob pol 7. zvečer v tajništvu. Dnevni red: 1. Poročilo iz širše seje strokovne komisije za Slovenijo. 2. Proslava 1. majnika. 3. Situacijsko poročilo tajnikovo. 4. Razno.

Plenarni shod vseh celjskih odbornikov in funkcionarjev razrednih organizacij, kovinarjev, železničarjev, pekov, mlinarjev, lesnih delavcev, oblačilnih delavcev in delavcev kemične stroke se bo vršil v soboto 28. aprila ob pol 7. zvečer v dvorani g. Janžeka. Dostop samo z izkaznicami. Dnevni red: 1. Medstrokovni

svet in njege naloge. 2. Socialna in tarifna politika. 3. Rešenje vprašanja društvenega lokala. 4. Razno. — Tajništvo O. S. K. v Celju.

Vestnik Svobode.

Redni letni občni zbor podružnice »Svobode« v Zagorju ob Savi se bo vršil 29. t. m. ob 4. popoldne v prostorih »rudniške restavracije« na Toplicah z običajnim dnevnim redom. — Odbor.

Trbovlje. Proslava 1. majnika v Trbovljah se bo vršila po sledečem sporedu: I. S. popolnim počivanjem dela. II. Delavstvo se zbere na dan 1. maja ob 7. zjutraj v kolonijah in prikoraka skupno iz Nove kolonije, Doberne, Posetja, Terezije, Petelinove vasi, Glažute, cementne tovarne, z Vod, Njive, Globušaka in Trbovli ob pol 8. zjutraj na dvorišče »Delavskega doma«, kjer se bo vršil ob 8. **pozdravni govor.** Takoj po govoru se bo vršil od »Delavskega doma« po okrajni cesti do Trbovelj in nazaj sprevod z godbo in zastavo na čelu. Ob 10. dopoldne se bo vršil na dvorišču »Delavskega doma« **javen ljudski shod** z dnevnim redom: Pomen 1. majnika za delavno ljudstvo. Da napravi shod in sprevod največji utis, vabimo vse delavstvo, da se obojega udeleži v največjem številu. Na dan Prvega majnika vsi na noge! Nihče naj ne ostane doma! — **Majski odbor.**

Trbovlje. Splošna zveza delavskega izobraževalnega društva »Svoboda« vas vabi k proslavi 1. maja, katero priredi v dvorani »Delavskega doma« v ponedeljek 30. aprila ob 7. zvečer s sledečim sporedom: 1. Pozdravni govor. 2. Pesem sužnjem. 3. Delavčeva hči. 4. Hlapec Jernej in njegova pravica. 5. Pomlad. 6. Vstajenje. 7. Pesem revolucionarjev. 8. Živa slika: »Proletarci združite se!« — Sodeluje delavska godba na pihala in pevski zbor. — Sodrugi! Sodrugi! Delavci! Delavke! Pokažimo, da se zavedamo, kaj pomeni delavski praznik Prvi maj. Napolnite dvorano do zadnjega kotička! — Odbor.

SODRUGI CELJANI, POZOR!

V nedeljo pred Prvim majem, to je 29. aprila, uprizori celjska delavska kulturna organizacija »Svoboda« krasno predstavo v mestnem gledališču. Začetek točno ob 7. zvečer. Vstopnice se razprodajajo pri sodrugu Korenu v Gosposki ulici 3. Prodajale pa se bodo tudi v gledališču pri blagajni.

Sodrugi, proletarci, ne zamudite prilike, ki se vam nudi v nedeljo in nikdo naj ne pozabi, da moramo svoji k svojim. Zakaj? To krasno dramo, ki jo je spisal Etlbin Kristan igrajo naši sodrugi, preprosti proletarci, sodrugi, ki gredo za izobrazbo in ki tudi nas kličejo, zato pa jim sledimo.

Ne išči zabave tam, kjer se toči dragi alkohol, kjer se pohujšuje naša mladina, kjer se provocirajo kili družinskih preprirov, pretenov in drugih nesreč, temveč poidi tja, kjer dobiš mnogo ceneje namesto strupa zdrave in prepotrebne duševne hrane.

Pomagajmo graditi temelje naši bodočnosti na zdravi podlagi. Če bo naša mladina imela oporo v nas vseh proletarcih, če ji z našo navzočnostjo damo upanja in zavesti, bo veselo korakala naprej po poti kulture, po poti do proletarske svobode. Zato pa vsi v gledališče!

Vse socialiste opozarjamo, naj ne kupijo nikdar nikjer ničesar pri tverkah, ki ne oglašajo v našem listu.

Dopisi.

Bosi ljudje. Sodr. urednik, čital sem »Slovenca« od petka, št. 84. Pod naslovom »Komorni večer v Trzinu« trdi nekdo v kritiki o Seliškarijevi pesmi »Kristus in Antikrist«, da cerkev ni blagoslavljala morilnega orožja. Ljubi kristjani okrog »Slovenca«, strašno slab spomin imate! Le prečitajte »Slovenca« iz vojne časa, pa boste našli v njih tole: Bog blagoslovi naše orožje! — Čemu naj bi ga blagoslovil? Zato, da bi ga dajali nasprotniku poljubovat ali zato, da bi lažje predrl njegovo srce? Ali ni »Slovenec« tudi eno izmed glasil katoliške cerkve? Kdo je spisal med vojno za šolske otroke naslednjo pesem:

Hajmo, hajmo,
vinarje zbirajmo
in za vojsko
in za zmago dajmo!

Ali ni bil to katoliški duhovnik?

Zidani most. Višek klerikalne podivjanosti se je zgodil v nedeljo 22. aprila na zborovanju klerikalne strokovne organizacije pri Mozerju pod vodstvom klerikalnega (bivšega) poslanca in nekdanjega poverjenika dr. Gosarja. Iz vseh sosednih krajev so klerikalci zbornali svoje pretepaške tolpe. Neki železniški progovni predelavec iz Loke je pridnega in poštenega delavca Lubeja (penzioniranega železničarja) nevarno ranil. Neki Rotter je potegnil nož iz žepa, da bi ga še zaklal. Gostilničarju so klerikalci šipe razbili. Ljudje so se zgražali nad takim početjem klerikalne vzgoje, ki so v nasprotju z njihovimi krščanskimi načeli. Komisar okrajnega glavarstva Celje g. dr. Farčnik je zaukazal shod predčasno zaključiti, sicer bi ga moral oblastno razpustiti. Po razpuščenem shodu si lahko videl, da je bilo na shodu več tujcev nego pa delavcev iz cementne tovarne, kar znači, da so bili najeti preganjači in pretepači! Razredno delavstvo naj se pripravi, da s klerikalci prav tako obračuna kakor z vsemi, ki ga trpinčijo z nasiljem!

Iz Velenja. Kolikor nam je znano, v stari Avstriji ni bilo vse dopuščeno, kar se dopušča danes v Jugoslaviji. Na primer: žena g. stražmojstra Kreplna v Velenju ima gostilno (Hotel Pošta) v najem. Orožništvo ima strog nalog zdrževati po gostilnah policijsko uro, v gostilni pa, ki jo ima v najemu omenjena gospa, je za orožništvo težko postopati, ker je to v škodo žene g. stražmojstra in jim služi lahko v zamero. Ker se držijo vse gostilne precej po predpisih policijske ure, si pa iščejo izgnani gostje svoje zavetišče v Hotelu Pošti, ker se smatrajo tam bolj varni za nadaljno zabavo. Čeprav pozno v noč delajo nemir, se tržani ne pritožujejo več kakor prej, ker se bojijo zamere pri g. stražnem mojstru. Tudi boljše prenočišče se poskrbi vsem gostom, kateri se vplanijo v tej gostilni in ne najdejo več pota domov, nego pa onim, ki se opijajo po drugih gostilnah, ker za te ni drugega prenočišča, ko v šub-sobi. Vse to ni v redu in bi bil že čas, da se odpravi! Za sedaj naj zadostuje, če bo treba, prihodnjič ostreje.

Opazovalci.

Litija. V soboto zvečer se je ustanovila v litijskem trgu »mestna Orjuna«, katere člani so celo »tapfer«. Po ustanovnem občnem zboru so šli v neko gostilno, kjer so razvijali svoje govore.

(Po avtoriziranem prevodu Ivana Moleka)

»Dobro se spominjam.«

»Mogoče.«

»Morda sta se takrat nalezla —«

»In jaz sem jima prodal vstopnice!«

Franceta je ošinilo od glave do pete kakor električen tok. Tako žanje agitator zdajpazdaj nagrado za svoje mučno delo! Bori se med zasmehovanjem in obupom — a naenkrat pride znamenje, kakor žarek luči, da je seme njegovega dela padlo nekje in na nekak način na rodovitna tla. Bankir Chalmers je gotovo poslušal socialističnega govornika, in ko je zapustil shod, je preiskoval, študiral in spoznal resnično silo velikega svetovnega gibanja za gospodarsko pravičnost; raztrgal je vezi, ki ga priklepajo na njegov razred in povedal je resnico, katero je videl.

V tistem trenutku, ko je France čital čudovite besede, katere je izrekel predsednik Narodne banke v Leesvillu, je bil bliže navdušenju za boj proti Nemčiji kakor pa kdaj prej v svojem življenju.

XVII.

France Kremen v boju z izkušnjavcem.

Vsi socialisti v Leesvillu seveda niso imeli »militarističnega bacila« kakor Emil Forster. Proti večeru tistega dne je France Kremen srečal Gornika, ki je šel iz pivovarne. Bil je še zmerom stari Gornik — do pičice neizpremenjen. France je komaj omenil Emila, in Gornik je že eksplodiral. Emil ni bil noben socialist. Kakšen socialist je to, če ne more niti toliko počakati, da pride saržan ponj, marveč se sam ponudi v vojake in igra opico na javnem trgu, kjer ga lahko opazujejo postopači vsega mesta?

Ne — je dejal Gornik in krepko zaklel — on se ni premaknil niti za palec od svojega prejšnjega stališča; lahko ga zapro kadar hočejo, postavijo naj ga ob zid pred četo strelcev, toda militarizma ne spravijo vanj. France ga je poredno vprašal, če se je vpisal. Gornik se je zvijal nekaj časa in potem je priznal, da se je — ampak v vojahe ne pojde, ne pa ne! France je omenil, da se mu ni treba bati, ker ima ženo in šestero otrok, ampak Gornik je bil tako zatopljen v svojo tirado, da ni opazil Kremenove hudomušnosti. Vpil je na ves glas, tako da so se mimoidoči ozirali nazaj in ga grdo gledali. Franceta pa ni več veselilo mučenstvo. Hitro se je poslovil od nemškega prijatelja in odhitel k Maliču.

Mali delovodja v steklarni je stanoval v svoji stari hiši; zgornje sobe je oddal v najem poljski družini, ki mu je pomagala pokrivati vedno naraščajoče izdatke. Sprejel je Franceta z odprtimi rokami, potrepljal ga po hrbtu in odprl steklenico piva. Izpraševal ga je o njegovih doživljajih in obratno je pripovedoval o dogodkih v Leesvillu. Socialistična organizacija stoji čvrsto proti vojni in nadaljuje staro propagando kljub strahoviti opoziciji. Boj je težak. Delavce so napumpali s »patriotičnim mamilom«, tako da nočejo poslušati socialistov; radikali so pa zaznamovani; tajni cenzorji pregledujejo njihova pisma na pošti in na njihovih shodih je toliko detektivov koliko je poslušalcev. Mnogo je bilo potrjenih v vojahe — našlaš, samo zato, ker so radikali.

»Kdo je bil potrjen?« je vprašal France.

»Sodrug Klodel, zlatarski delavec. Seveda, on je rad šel, Koelna, ki je delal v steklarni, so tudi vzeli. Koeln je Nemec, čeprav naturaliziran državljani; otepal se je, ali nič mu ni pomagalo. Potem sodrug Stankevič —«

»Stankevič!«

»Ali je šel rad?«

»Niso ga vprašali. Prejel je poziv, da mora iti.«

France se je zdaj bolj zavedal vojne kakor še nobenkrat prej. Stankevič, mali rumanski Žid, mu je dal največ informacij z ozirom na svetovni konflikt. V njegovi trafiki je France prejel nauk o zemljepisju prvič v svojem življenju; tam se je naučil, da je Rusija rumena država, Nemčija zelena, Belgija bledovišnjeva, Francija pa rdečkasta; videl je, kako železnice iz zelene države drže čez bledovišnjo v rdečkasto in kako so bile vse trdnjave v bledovišnji obrnjene proti zeleni — kar sta Malič in Gornik smatrala za smrtno razžaljenje in izpoved krivde na strani bledovišnjevega ljudstva. Sodrug Stankevič se je pojavil pred njim s svojimi drobnimi udki; živo mu je bil v spominu njegov piskajoči glas, s katerim je tolikokrat miril razburjene duhove na sejah socialistične organizacije: »Sodrug, to nam nič ne pomaga. Eno samo vprašanje je, na katero si moramo odgovoriti: ali smo mednarodni socialisti ali nismo?«

»Škoda, škoda,« je mrmral France. Prišel je v razpoloženje, da bi bil priznal, da je navsezadnje res treba kajzerja natepsti in nič zato, če se spravijo nad njega fantje kakor je Emil Forster. Toda položiti roko na človeka, ki je iz vsega srca in duše sovražil vojno, in ga odtrgati od njegove borne trgovine, katero si je bil z veliko težavo pridobil, potisniti ga v uniformo in pognati v klavnico — to je pa že preveč. Kruhosti vojne so zdaj na dlani!

(Dalje prih.)

Prvi med temi govori je bil, kako bodo streljali.

Litja. (Predrznost v šoli.) Neki še precej mladi gospod, kateri službuje kot učitelj, se šopiri kakor kakšen pav iz Grbina. Ta dični gospod učitelj muči otroke v šoli na vse barbarske načine, pred nekaj časa je pretepal nekega fanta N. P. med poukom tako neusmiljeno, da je padel fant na kolena in ga prosil, naj ga vendar pusti; a zaman mlatil je kakor po slami. V drugem slučaju je brez vsakega tehtnega vzroka neko deklico za lase prijel ter jo dvignil kvišku. Dne 21.

t. m. si je pa ta brezsrčnež kar naenkrat dovolil vprašati neko punco prašanje, ki mu otrok nanj ni znal odgovoriti. Nato jo je začel pretepati po glavi do krvavega in jo spodil domov. Kmalu je prišla mati tistega otroka po informacije in ji je rekel: »Jaz vas lahko nahrulim in vam vrata pokažem.« Gospodič se je pa zmotil in dobil je precejšnjo porcijo od te matere. G. učitelj, damo vam dober svet: ne hodite po cele noči na petelinje love, rajši doma ostanite, pa se dobro prespite in otroke v šoli vzgajajte, kakor zahteva učiteljski poklic. Pozivamo okrajni šolski

svet ter šolsko vodstvo in nadzorstvo, da napravi tej predrznosti konec, če ne —. Materiala in grehov je še dovolj.

Gospodarstvo.

= Vrednost denarja. 1 dolar velja 95—96 Din, 1 lira 4.76—4.78 Din, 1 frank 6.55 Din, 1 funt 4.53 Din. 100 avstrijskih kron 13.7 para. V Curihi stane 100 naših dinarjev 5.60 švicarskih frankov.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ)
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

BERSON
GUMENE PETE IN
GUMENE POTPLATE
ceneje in trajnije so kakor usnena!
Najbolje varstvo proti vlagi i mraza!

Naročajte Kres

Ravnokar došlo:
pomladanske
novosti
A. Šinković nasl. K. Soss, Ljubljana
Mestni trg 19.

BLUZE
najnovejših modelov so
ravnokar došle.
A. & E. Skabernè, Ljubljana
Mestni trg št. 10.

Slavenska banka d. d., Zagreb.

Podružnica: Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24.

Delniška glavnica in rezerve Din 50,000.000.—.
Vloge čez Din 125,000.000.—.

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šabac, Šibenik, Velikovec, Vršac.

Ekspoziture:

Rogaška Slatina (sezonska), Skofja Loka.

Agencije:

Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

Afiliacije:

Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest, Vaczi utca 35; Bankhaus Milan Robert Alexander, Wien I., Augustinerstraße 8.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.